

Controlebevindingen 2014

Gemeente Doetinchem

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 10 februari 2015 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2014. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado);
- uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Doetinchem (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- het door de raad vastgestelde controleprotocol d.d. 30 oktober 2014, alsmede het normenkader dat door het college op 16 december is vastgesteld.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2014 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Gehanteerde toleranties

Goedkeuringstoleranties

Fouten	1% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 1.758.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 5.274.000

Rapportagetoleranties

De rapportagetoleranties voor fouten en onzekerheden zijn — conform uw controleverordening — gesteld op 0,1% van de lasten: € 175.800.

Jaarrekening: controlebevindingen

Het jaarverslag
is verenigbaar
met de
jaarrekening

De jaarstukken 2014 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2014 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- De jaarrekening 2014 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij “marginaal getoetst”. Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goed met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste wijzigingen in de verslaggevingsregels (Bbv) die van toepassing zijn op de jaarrekening 2014 betreffen de wijzigingen van 25 juni 2013 en 13 december 2013. Hierin is het volgende geregeld:

- opname voorgeschreven overzicht van incidentele baten en lasten per programma,
- verplicht overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves,
- enkele tekstuele aanpassingen, (wijziging van de benaming van de ‘programmarekening’ naar ‘het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening’, ‘resultaat voor bestemming’ wordt ‘gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten’ en ‘resultaat na bestemming’ wordt ‘gerealiseerde resultaat’).

Naast deze wijzigingen heeft de Commissie BBV in 2013 en 2014 een aantal relevante notities gepubliceerd, waaronder de notitie riolering. Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente de wettelijke verslagleggingsregels (Bbv) heeft nageleefd.

Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten en veronderstellingen over het algemeen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorafgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkeling en niet strijdig zijn met voornemens van uw raad of het college en de directie. Wel signaleren wij een spanningsveld tussen de capaciteit op basis van regionale afspraken (Regionale woonagenda 2014) en woningbehoefte (Stec groep) en het totaal geprognosticeerd aantal woningen (incl. particuliere plannen).

Door de invloed van parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd. De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

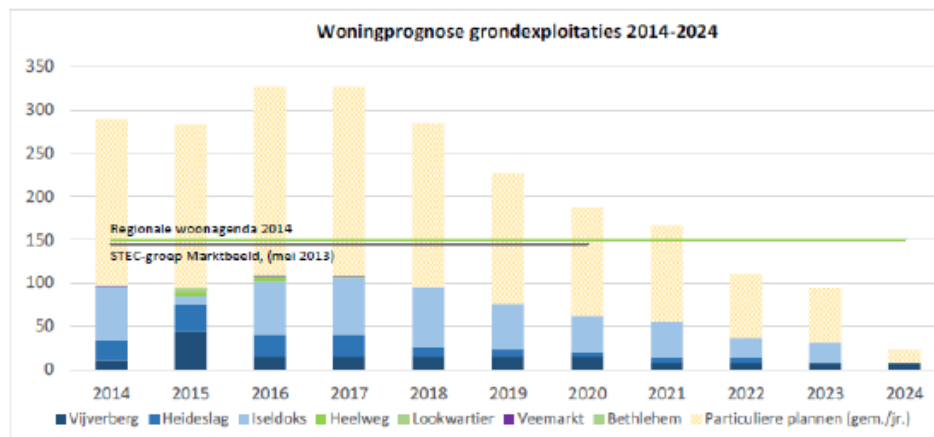
- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten voor het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG 2014) doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen begin 2015 bijgesteld.

Jaarrekening: controlebevindingen

Planning woningbouw

Onderstaande grafiek geeft de woningafzetprognose voor de gemeente Doetinchem in de jaren 2014 tot en met 2024 met daarbij de gestelde grens op basis van de regionale afspraken (Regionale woonagenda 2014) en een onderzoek naar de woningbehoefte van adviesbureau Stec groep (2013):

Grafiek 1: Woningprognose grondexploitaties gemeente Doetinchem (MPG, d.d. 27 mei 2014).

Op totaal gemeenteniveau wordt de grens op basis van regionale en woningbehoefte overschreden door het totaal geprognoseerd aantal woningen (incl. particuliere plannen). Daarnaast liggen de gerealiseerde afzetcijfers van afgelopen jaren onder de geraamde gemeentelijke afzet voor de jaren 2015 t/m 2018 (ca. 100 per jaar) waardoor wij de afzetprognose vanaf 2015 als een onzekerheid van €3,0 miljoen hebben meegewogen in ons oordeel. Dit valt echter binnen de goedkeuringstolerantie.

Jaarrekening: controlebevindingen

Bedrijventerrein A18

In 2014 is door DTZ Zadelhoff naar aanleiding van een taxatie een prijsadvies afgegeven voor Bedrijventerrein A18. De gemeente heeft de bovenkant van de bandbreedte van het prijsadvies in de grondexploitatie doorgerekend. Het effect hiervan wordt gecompenseerd door een aantal kostenbesparende maatregelen, waarvan het schrappen van een geplande weg binnen het plangebied en het schrappen van een geluidswal de belangrijkste zijn. Deze aanpassingen zullen aan u worden voorgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2015. Voor een nadere onderbouwing verwijzen wij u naar dit document alsmede de paragraaf grondbeleid, hierin worden de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's toegelicht.

De kwaliteit van de onderbouwingen en inschattingen bij het opstellen van de jaarrekening

Vooraf de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zullen zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Omdat schattingen per definitie subjectief zijn, besteden wij als uw accountant nadrukkelijk aandacht aan de onderbouwing en redelijkheid van de aannames van het college en het management. Wij hebben als onderdeel van onze controle daarom de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben uitvoerige gesprekken met het management, de directie en het college gevoerd over de aard van de risico's en de verwachtingen over de ontwikkelingen in de komende jaren;
- Wij hebben de voorziening voor wethouderspensioenen en -uitkeringen getoetst aan de onderliggende actuariële berekening, die wij onder andere hebben getoetst op de marktconformiteit van rentepercentages.

Wij zijn van mening dat voor de gehanteerde uitgangspunten voor schattingen reëel en consistent zijn toegepast.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Begrotings-
overschrijdingen
zijn goed
toegelicht in de
jaarrekening
2014

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt <u>niet</u> mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt <u>wel</u> mee in het oordeel
<i>Openbare orde en veiligheid</i> (totaal € 0,1 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten.	✓	
<i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i> (totaal € 1,0 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten.	✓	
<i>Sociale voorzieningen en maatschappelijke voorzieningen</i> (totaal € 5,1 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten dan wel wordt veroorzaakt door open einde regelingen.	✓	
<i>Volksgezondheid en milieu</i> (totaal € 0,3 miljoen)	Past binnen het bestaande beleid.	✓	
<i>Financiering en algemene dekkingsmiddelen</i> (€ 3,1 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten.	✓	

Overige
relevante punten

- Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2014 geconstateerd;
- De Wet Normering topinkomens (WNT) is nageleefd;
- Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente Doetinchem en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.

De interne (financiële) beheersing is adequaat in het kader van onze jaarrekening-controle

---

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2014 een interim controle uitgevoerd. Deze interim controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter d.d. 10 februari 2015, waarbij wij een aantal belangrijke aandachtsgebieden voor uw gemeente hebben geïdentificeerd, te weten: gevolgen van de maatschappelijke visie op 'audit quality', de aanscherping van controls, de waardering van de grondexploitatie en de onderbouwing van voorzieningen binnen uw gemeente:

De risico's die op korte termijn van belang zijn voor de gemeente, zoals onder andere de decentralisaties, VPB-plicht, IT, de ontwikkeling van de grondexploitatie en aanbestedingen komen in de managementletter aan bod. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u dan ook naar onze managementletter d.d. 11 februari 2015.

Tijdens de jaarrekening controle hebben wij vastgesteld dat de eigen interne vastleggingen van het schattingsproces en de bijbehorende procedures in een aantal gevallen beperkt zijn qua aard, reikwijdte en/of diepgang. Zo is voor belangrijkste schattingen als de grondexploitatie en voorzieningen, alsook significante opbrengstentormen geen volledige documentatie voorhanden die illustreert wie wat doet, waarom, wanneer, waarmee en met welke uitkomst. Uw gemeente loopt hiermee het risico dat de betreffende processen en de hiermee samenhangende interne beheersing kwetsbare plekken bevat die voor u onopgemerkt blijven. De basis voor het inzicht in en de onderbouwing van de interne beheersing is een SMART-beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die uw gemeente terzake heeft getroffen en het zichtbaar maken van de uitgevoerde controles. Wij adviseren u hierin te voorzien.

Interne beheersing

Betrouwbaarheid
en continuïteit
van de
automatiserings-
omgeving en
geautomatiseerde
maatregelen in de
digitale workflow
inkoopfacturen

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen gaan over de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen. De bevindingen c.q. aanbevelingen hebben uitgewezen dat wij voor onze jaarrekeningcontrole 2014 géén gebruik hebben kunnen maken van de beheersingsmaatregelen die opgenomen zijn in de digitale workflow.

Om alsnog voldoende zekerheid te krijgen over de betrouwbare en rechtmatige verwerking en betaling van de inkoopfacturen hebben wij aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Uit deze controlewerkzaamheden volgen geen bijzonderheden.

Frauderisico-
analyse

Als onderdeel van onze controle hebben wij u verzocht inzicht te geven in uw inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college en/of directie/management daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met u als raad. Het college/directie heeft ons aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en heeft voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst.

Wij hebben vernomen dat een frauderisicodiscussie is gevoerd door het management, de directie en het college. In januari 2015 is binnen uw gemeente een frauderisicoanalyse uitgevoerd en heeft er een prioriteitstelling van te nemen acties plaatsgevonden.

Hieruit blijkt dat het onderwerp 'frauderisico' op uw agenda staat. Wij adviseren u de ontwikkeling van de geïdentificeerde risico's te monitoren en deze frauderisicoanalyse jaarlijks ook te bespreken in de raad(scommissie).

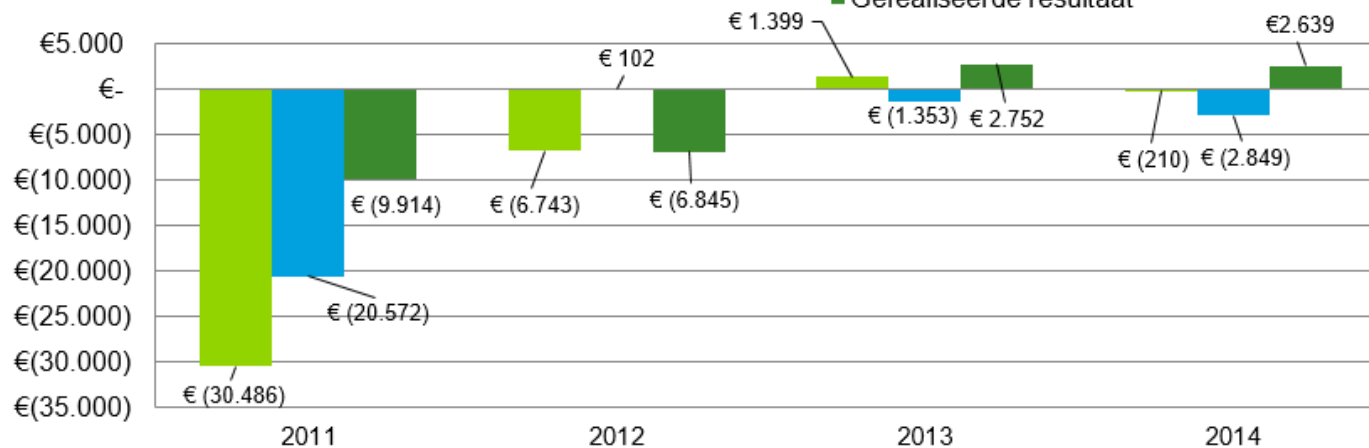
Uw financiële positie

Exploitatieresultaat 2014		x € 1.000
De totale baten van uw gemeente bedragen:		€ 157.853
De totale lasten van uw gemeente bedragen:		€ 158.063
Het tekort bedraagt ('gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten')		€ 210
Gedurende het jaar heeft u al voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:		€ 17.755
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit reserves. Over het boekjaar betreft dit:		€ 20.604
Per saldo gedurende het jaar onttrokken aan reserves:		€ 2.849
Gerealiseerde resultaat (voordelig):		€ 2.638

Resultaatontwikkeling 2012 - 2014

(x € 1.000)

- Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten
- Mutaties reserves
- Gerealiseerde resultaat

Vragen

Disclaimer:

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a Swiss Verein, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.com/about for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu and its member firms.